

Smärre bidrag

Rottne och Ullavi

År 1350 utfärdades ett arvskiftesbrev (30/3 u.o. UUBp, SD 6 s. 180) där fäderne och möderne i Småland delas mellan fyra syskon. Notabelt är att de tre bröderna ger sin syster Ingeborg »fullan broþurlut oc jamnan wiþar os» ('hel broderslott och lika stor som vår'). De fyra arvslotterna är tydligt geografiskt definierade. Sålunda får Rangvald Puke »alt þet sum i wæstra hæraþe i niuþungge liggar» ('allt det som ligger i Västra härad i Njudung'). Filip Eringisleson erhåller Kianäs och Hohult i Älghults socken samt ett torp Kimramåla i Kråksmåla socken och en del av Ålem, alltså sammantaget i östra delen av Älghults socken samt öster därom. Ingeborgs arvegods blir Källefåga, Nyanäs och Mörtelék i Åseda socken samt Möcklehult i Lenhovda socken, alla gårdarna i Uppvidinge härad, tydligt väster om Filips innehav. Dessutom får hon sig tilldelat en gård *Asmopabopahult*, troligen identisk med Bohult i Lenhovda socken (SD 6 s. 891 och Peterson 1981 s. 23 reserverar sig med »möjl.» resp. frågetecken). Den sistnämnda gården ges med förbehållet att om någon av broderslotterna befinns orättvist mindre än de övriga ska *Asmopabopahult* nyttjas för jämkning. *Bohult* (*bodhult* Smålands handlingar 1538:1), som ligger strax intill Möcklehult, är sannolikt ett ursprungligt *Bodhahult*. *Asmopabopahult* betyder alltså sannolikt 'gården med namnet *Bodhahult* som kvinnan Asmodh äger'.

Den fjärde arvsloten, som nämns först i brevet, tilldelas Peter Bonde som får »Wllau i oc Røtne medh ennum kuernnastrøm och tuuem landbom oc Løppanæs medh ennum landbo oc Karlstorp» ('*Wllau* och *Røtne* med en kvarnström och två landbor och Löpanäs med en landbo och Karlstorp'). *Røtne* är endera av byarna Södra eller Norra Rottne (nu *Söraby* och *Norraby*) i Söraby socken i Norrvidinge härad i Småland. Kvarnströmmen fanns vid nuvarande Rottnekvarn (i Rottneån) som liksom Löpanäs och Karlstorp också ligger i Söraby socken. Ullavi antas i registret till SD 6 (s. 1012) med frågetecken ligga i Norrvidinge härad (i SDHK utan frågetecken). Jag menar nu att det kan göras troligt att bebyggelsen Ullavi är identisk med Norra Rottne/Norraby och att följaktligen *Røtne* här i brevet motsvarar Södra Rottne/Söraby.

När jag 2011 behandlade namnet *Rottne* skrev jag följande (s. 54):

Förhållandet mellan de två bynamnen [*Södra Rottne* och *Norra Rottne*] är [...] oklart. De utbyggda namnen *Sydhra* respektive *Norra Rytne* är belagda nästan samtidigt (1357 resp. 1358). Eftersom Södra Rottne varit den större byn av de två (10 gårdar vid 1500-talets början att jämföra med 5 gårdar för Norra Rottne) och dessutom haft ett mer centralt läge i en äldre, odelad socken, så verkar det sannolikast att se Södra Rottne som den primära bebyggelsen **Rytnir* [...]

Om Södra Rottne alltså är den primära namnbäraren blir det närmast oundvikligt att anta att Norra Rottne äldst haft ett annat namn och formuleringarna i brevet 1350 talar för att detta namn varit *Ullavi*. Peter Bondes arvslott blir därmed geografiskt mycket väl samlad (fig. 1).

Fig. 1. Trakten kring Rottne med de gårdar som ingick i Peter Bondes arvslott.

Förhållandet mellan namnen *Södra Rottne* och *Norra Rottne* ska sannolikt förklaras så här: Under tidig medeltid har det funnits en socken Rottne som fått sitt namn från kyrkbyn (sedermera Södra Rottne/Söraby). I den socknen har även legat byn Ullavi (sedermera Norra Rottne/Norraby). Senast på 1350-talet har en ny kyrka byggts vid Ullavi och Rottne socken har delats i två: Södra Rottne socken och Norra Rottne socken. Byn Rottne har därefter börjat kallas *Södra Rottne* efter sockennamnet och genom regula-

detri har man också börjat kalla kyrkbyn i Norra Rottne socken (dvs. Ullavi) för *Norra Rottne*. Så småningom har det namnet överflyglat och ersatt det ursprungliga *Ullavi*. Långt senare – 1779 – slås de två socknarna samman igen och den sammanslagna socknen får då namnet *Söraby* efter kyrkbyn.

Detta *Ullavi* är därmed det sydvästligaste **Ullarvi* i Sverige. Närmast är *Ullevi* i Gamleby i Tjust i nordöstra Småland och *Ullevi* i Gårdby på södra Öland. Dessa är också de närmaste namnen över huvud taget med gudanamnet *Ull* i förleden. Däremot finns både *Odensvi* och *Frövi* i Högsby socken i östra Småland endast 7 mil österut.

Källor och litteratur

Fridell, Staffan, 2011: Rottne. I: NoB 99. S. 51–57.

Peterson, Lena, 1981: Personnamnelementet *-modh*. Ett bidrag till dess härledning. I: NoB 69. S. 15–41.

Smålands handlingar, K.A.

Staffan Fridell